

Unitat per al curs CBL TI

Programació oficial: Tècniques de laboratori de 2n BAT

Unitat temàtica: *Tècniques de mecànica*

Dins aquest nucli, es poden **plantejar** diverses experiències com ara **investigacions**, orientades pel professor, on els mateixos alumnes establisquen el plantejament, el desplegament i l'abast. A tall d'exemple, pot proposar-se **l'obtenció de les equacions d'alguns tipus de moviments**, com per exemple el **moviment uniforme, l'uniformement accelerat i l'harmònic simple**. En una primera fase, aquest estudi ha de limitar-se als moviments rectilinis i deixar la porta oberta per a una possible ampliació de la composició de moviments com en el **tir parabòlic**.

La presa de mesures de temps i de posicions en l'espai pot dur-se a terme amb **eines tradicionals o amb sensors** que permeten mesurar les esmentades magnituds, com els sensors de camps magnètics que detecten la presència d'un cos portador d'un petit imant, en un moment i un lloc determinats. Ací es podrà avaluar l'avantatge d'aquests darrers per a seguir la **caiguda d'un greu** directament, és a dir, sense emprar un pla inclinat que minve l'acceleració del descens.

L'elaboració de taules amb les dades obtingudes mitjançant l'experiment i la **construcció subseqüent de distints tipus de gràfics** ha de ser la base per a abordar l'anàlisi del moviment, on prèviament s'haurà realitzat un rigorós control de variables i **s'hauran formulat les hipòtesis** que guien tot l'experiment.

A partir dels gràfics espai-temps i velocitat-temps es podran dur a terme **ajustos (lineals o parabòlics)** que permeten **determinar-ne les equacions i classificar els moviments**. A més a més, **s'introduirà el concepte d'acceleració partint del gràfic derivat del de velocitat-temps**. D'acord amb el nivell, es podrà fer un tractament vectorial posterior o arribar a les equacions del moviment sobre la trajectòria, com també del grau d'incertesa dels resultats numèrics obtinguts.

Emprar sempre els conceptes de sistema de referència i origen de temps, els quals hauran de ser expressats amb la màxima claredat.

Objectius	Forma d'aconseguir-ho
<i>La presa de mesures... eines tradicionals o amb sensors</i>	<i>Automàtica amb CBR-TI</i>
<i>L'elaboració de taules... construcció subseqüent de distints tipus de gràfics</i>	<i>Automàtica amb CBR-TI i/o Graphical Analysis</i>
<i>Control de variables... s'hauran formulat les hipòtesis</i>	<i>Disseny experiència seguint guió.</i>
<i>Ajustos (lineals o parabòlics)... determinar-ne les equacions</i>	<i>Automàtica amb CBR-TI i/o Graphical Analysis</i>
<i>classificar els moviments</i>	<i>Dins de l'informe-article</i>
<i>S'introduirà el concepte d'acceleració partint del gràfic derivat del de velocitat-temps</i>	<i>TI: Derivada d'una funció en un punt.</i>
<i>L'obtenció de les equacions d'alguns tipus de moviments... moviment uniforme, l'uniformement accelerat i l'harmònic simple</i>	<i>Automàtica amb CBR-TI i/o Graphical Analysis</i>
<i>Caiguda d'un greu</i>	<i>Automàtica amb CBR-TI</i>
<i>Plantejar investigacions</i>	<i>Problemes oberts</i>

Tècniques de mecànica

Experiències i coneixements previs: suposem saps manejar la calculadora gràfica. Així mateix coneixes els principis i funcionament del sensor "Motion Detector" o CBR, acoblats amb la CBL i calculadora gràfica.

Per a abordar l'estudi dels problemes et suggerim tenir present, com a mínim, la fitxa de l'**annex I**

PROBLEMA 1: Estudi del moviment d'una persona.

A.1 Delimita el problema a estudiar, fixant-hi les restriccions que calguen.

A.2 Concreta les variables que involucra l'estudi del moviment.

A.3 Dissenya el muntatge experimental i fes unes comprovacions del seu funcionament.

A.4 Enregistra un moviment rectilini qualsevol i analitza les gràfiques obtingudes.

És important que conegues les característiques i limitacions del sensor de moviment abans de no res, consulta el manual de sensors.

A.5 Si el moviment és uniforme, tracta de predir com seran les gràfiques $e-t$, $v-t$ i $a-t$. Enregistra un moviment d'aquest tipus i compara les gràfiques experimentals amb les teues previsions. Si hi ha diferència entre les prediccions i els resultats experimentals intenta explicar les causes.

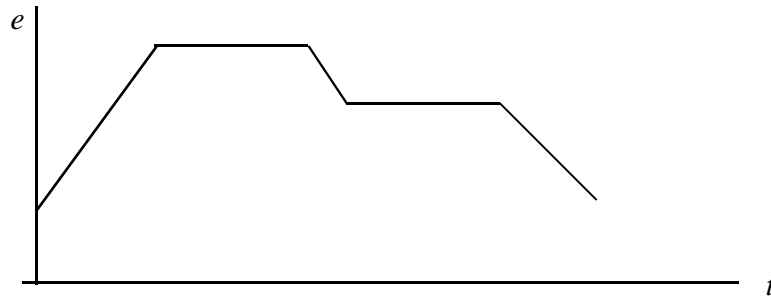
A.6 Fes una predicció de les funcions corresponents a cada una de les gràfiques anteriors. Després, amb la calculadora gràfica o el Graphical Analysis¹, ajusta els valors experimentals per a obtenir la funció corresponent a $e = e(t)$, $v = v(t)$ i $a = a(t)$.

A.7 Identifica en les funcions obtingudes anteriorment la posició inicial, velocitat inicial i l'acceleració inicial.

---

¹ És més còmode treballar amb el *Graphical Analysis*, entre d'altres raons per les dimensions de la pantalla del PC front a la calculadora.

A.8 Analitza el tipus de moviment que cal per obtenir la gràfica següent:

¿Com seria la gràfica velocitat -temps. Ara, mouvent davant del sensor, prova d'aconseguir d'enregistrar aquest mateix moviment.

PROBLEMA 2: Estudi del moviment d'un carretó per un pla inclinat

A.1 Delimita el problema a estudiar, fixant-hi les restriccions que calguen.

A.2 Dissenya el muntatge experimental.

A.3 Tracta de predir quin és el tipus de moviment i, en conseqüència, les gràfiques $e-t$, $v-t$, $a-t$ que cal esperar.

A.4 Tenint en compte la resposta de l'activitat anterior, A.3, quines funcions seran les corresponents a $e = e(t)$, $v = v(t)$, $a = a(t)$?

A.5 Ajusta els valors de les llistes experimentals per trobar les equacions anteriors del moviment.

A.6 Identifica els següents paràmetres a partir de les funcions obtingudes en ajustar els valors experimentals en A.5: posició inicial, velocitat inicial, acceleració.

A.7 A partir de la taula de valors experimentals posició-temps ($e-t$), calculeu la rapidesa mitjana i la instantània. Fes una representació gràfica de la taula de valors obtinguda $v-t$.

A.8 *Després d'obtenir la funció $e = e(t)$, amb la calculadora gràfica, calcula la derivada d'aquesta funció en un parell de punts. Compara aquests valors amb els corresponents de la rapidesa instantània per als mateixos temps, obtinguts a l'activitat A.7.*

A.9 (opcional) *Suposem que en l'extrem inferior del pla inclinat hi ha una molla, com serien els moviments dels carretó i les gràfiques corresponent.*

A.10 (opcional) *Estudia el moviment d'un cotxe teledirigit en diferents situacions.*

A.11 (opcional) *Estudia el moviment d'una pilota que rebota.*

PROBLEMA 3: *Estudia la caiguda de greus.*

D'aquest problema elabora un informe de laboratori.

PROBLEMA 4: *Estudi del moviment circular.*

A.1 *Delimita el problema a estudiar, fixant-hi les restriccions que calguen.*

A.2 *Concreta les variables que involucra l'estudi del moviment circular.*

És important que conegues les característiques, limitacions i com fer servir el sensor "Photogate" i "Smart Pulley". En cas contrari repassa l'annex V abans de continuar.

A.3 *Dissenya el muntatge experimental corresponent.*

A.4 *Enregistra un moviment circular qualsevol i analitza les gràfiques obtingudes.*

A.5 *Si el moviment és uniforme com haurien de ser les gràfiques $e-t$, $v-t$ i $a-t$?*

A.6 *Amb la calculadora gràfica o el Graphical Analysis, ajusta els valors experimentals per a obtenir les equacions corresponents.*

A.7 *Identifica en les funcions obtingudes anteriorment la posició inicial, velocitat inicial i l'acceleració inicial.*

A.8 *Amb l'ajut de la segona figura de l'annex IV completa el disseny d'una experiència per a trobar la relació entre el moviment circular i lineal. De quin tipus és el moviment de les peses de la figura? I el del disc?*

A.9 (opcional) *A partir del muntatge bàsic de la primera figura de l'annex III i amb el sensor "Accelerometer" completa el disseny d'una experiència per a trobar l'acceleració normal dels punts més exteriors del disc.*

A.10 Fes un resum dels diferents tipus de moviments estudiats i les magnituds que els caracteritzen.

PROBLEMA 5: Estudi del moviment d'unes peses suspeses d'un cos elàstic i desplaçat de la seua posició d'equilibri.

Experiències i coneixements previs: suposem que has realitzat l'estudi experimental de la llei de Hooke, cas contrari realitza prèviament les activitats A.01 i A.02.

A.01 Consulta en la bibliografia Llei de Hooke

A.02 Amb l'ajut del sensor de moviment, dissenya una experiència per a trobar la constant elàstica d'un cos elàstic.

A.1 Delimita el problema 5 proposat per a l'estudi a estudiar, explora experimentalment i de forma qualitativa alguns casos possibles.

A.2 Feu una representació gràfica del muntatge, indicant-hi la situació del sistema de referència més adequat per a l'estudi cinemàtic del problema.

A.3 Tracta de preveure de quin tipus serà el moviment de les peses.

A.4 De quines variables dependrà el moviment.

A.5 Suposem que les peses es desplacen de la posició d'equilibri cap a baix una distància determinada $-A$, que anomenem amplitud, i les soltem. Tracta de preveure com serà la gràfica de la funció, $y = y(t)$, que representa el desplaçament (elongació) de les peses.

A.6 Dissenya un muntatge amb la TI-CBL i les sondes CBR o "Motion Detector", per estudiar el moviment.

(opcional del problema 5)

A.3.1 El problema plantejat, si triem mesurar forces, és dinàmic, és a dir, volem trobar les equacions $y = y(t)$, $v = v(t)$ i $a = a(t)$ coneixent les causes, les forces, que provoquen aquest moviment. Començarem, doncs, per representar totes les forces que actuen sobre l'esfera i veure quina relació hi ha entre aquestes i la mesurada per la sonda.

A.3.2 Representa aproximadament la variació de la força F_S que mesura la sonda amb el temps. Fes una comprovació a continuació amb un dinamòmetre. Després amb el muntatge TI82-CBL.

A.3.3 Escriu la forma matemàtica general de la funció $F_R = F_R(t)$ que modelitza la gràfica experimental anterior. Utilitza la calculadora gràfica per a trobar els paràmetres que ajusten els valors experimentals mesurats.

A. 3.4 A partir dels resultats anteriors trobeu l'expressió per a la funció $a = a(t)$, que representa la variació de l'acceleració de l'esfera amb el temps.

A. 3.5 Modifica els valors de la llista que conté els valors de F_R per a que representen els valors de l'acceleració, $a(t)$ i fes la representació gràfica $a - t$ en la calculadora.

A.3.6 Compara les gràfiques de $F_R - t$ i $a - t$. Calcula els valors de l'acceleració màxima a partir de la gràfica i de l'expressió $a(t) = \frac{M}{m_{\text{esf}}} \sin\left(\frac{2\pi}{T}t + Q\right)$. Reflexiona sobre quines són les variables de les què depén l'acceleració.

A.7 El moviment anterior s'anomena vibratori o oscil·latori. Enregistra el moviment vibratori de les peses i analitza les gràfiques obtingudes.

A.8 Amb el Graphical Analysis ajusta els valors experimentals anteriors.

A.9 Fes una taula resum indicant les funcions trobades per a $y(t)$, $v(t)$ i $a(t)$, les gràfiques corresponents i les variables de les quals depén $y(t)$, $v(t)$ i $a(t)$.

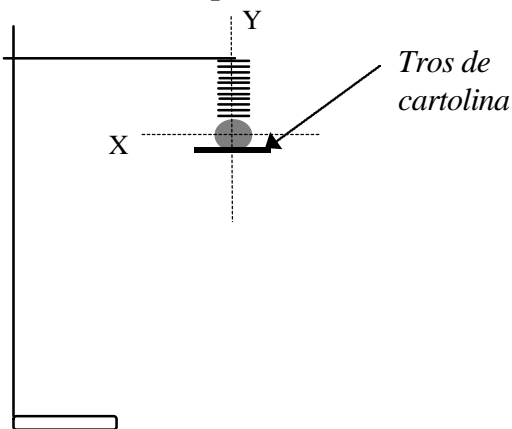
A.10 Compara les equacions obtingudes experimentalment amb les que mostren els textos de Física per al moviment harmònic simple (MHS).

PROBLEMA 6: De què depén el període d'oscil·lació d'un cos elàstic del qual pengen unes peses?

D'aquest problema elabora una comunicació científica.

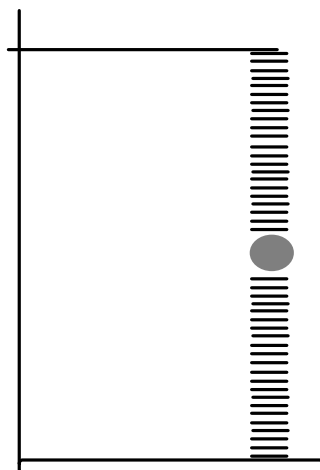
A.11 (Opcional: moviment oscil·latori amortit) Considerem el muntatge de la figura següent. Volem obtenir la funció $y = y(t)$ del moviment de l'esfera en desplaçar-la de la posició d'equilibri. Completa l'estudi i el disseny de l'experiència amb la TI-CBL i realitza-la per comprovar les teues hipòtesis.

Un problema alternatiu consistiria en estudiar el moviment de l'esfera mentre oscil·la en l'interior d'un líquid.

A.12 (Opcional) Suposem que el muntatge que fem és el de la figura següent. Volem obtenir la funció $y = y(t)$ del moviment de l'esfera. Completa l'estudi i el disseny de l'experiència amb la TI-CBL i realitza-la per comprovar les teues hipòtesis

(hit) Per a estudiar sols el període podem suspendre la molla superior del sensor Student Force.

Fes l'estudi també, amb molles diferents.

A. 13 Dóna exemples de la vida quotidiana on estiguen presents el moviments vibratoris.

ANNEX I: FITXA EL LABORATORI DE FÍSICA I QUÍMICA

Apartats dels informes

		<i>Data lliurament</i>				
Data inici i final						
Títol						
Objectiu de l'experiència						
Fonament teòric(Hipòtesis)						
Disseny de muntatges.....	Materials					
	Dibuix					
	Reactius					
	Procediment					
Mesures.....	Unitats					
	Taules de mesures					
	Càlculs					
	Gràfics					
Anàlisi dels resultats						
Contrastació de les hipòtesis						
Observacions/Incidències						
Conclusions						
Problemes proposats per continuar investigant						
Bibliografia						

NOTA: En la correcció, els apartats realitzats per la/el alumna/e s'indicaran amb un SI, els que calien i estan sense fer s'indiquen amb un NO.

EL LABORATORI DE FÍSICA I QUÍMICA

NOM _____

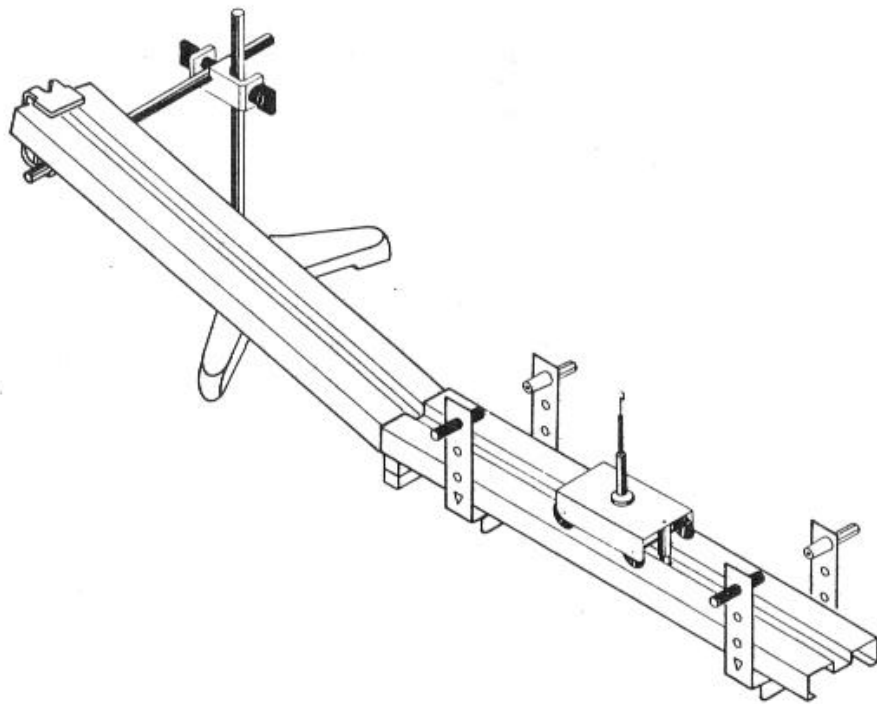
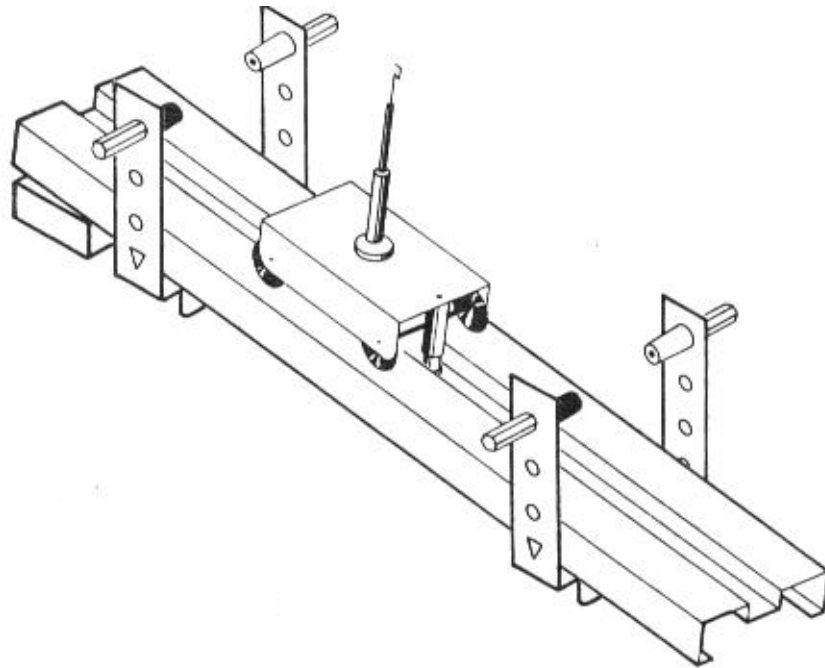
<i>Data correcció</i>					
Falten apartats					
Continguts erronis					
Continguts escassos					
Informe desordenat					
Text il· legible					
Expressió incorrecta					
Faltes d'ortografia					
No es diferencien els apartats					
En conseqüència, la valoració de l'informe és la següent:					
Està molt bé , continua treballant					
Està prou bé , però tu pots millorar-los en el futur					
No està bé . Cal corregir-lo					
Està mal . L'has de corregir					

Ha corregit els informes sol· licitats?					
---	--	--	--	--	--

Nota: Una X indica que s'han observat deficiències del tipus indicat en l'apartat corresponent, així com la valoració que ha merescut l'informe.

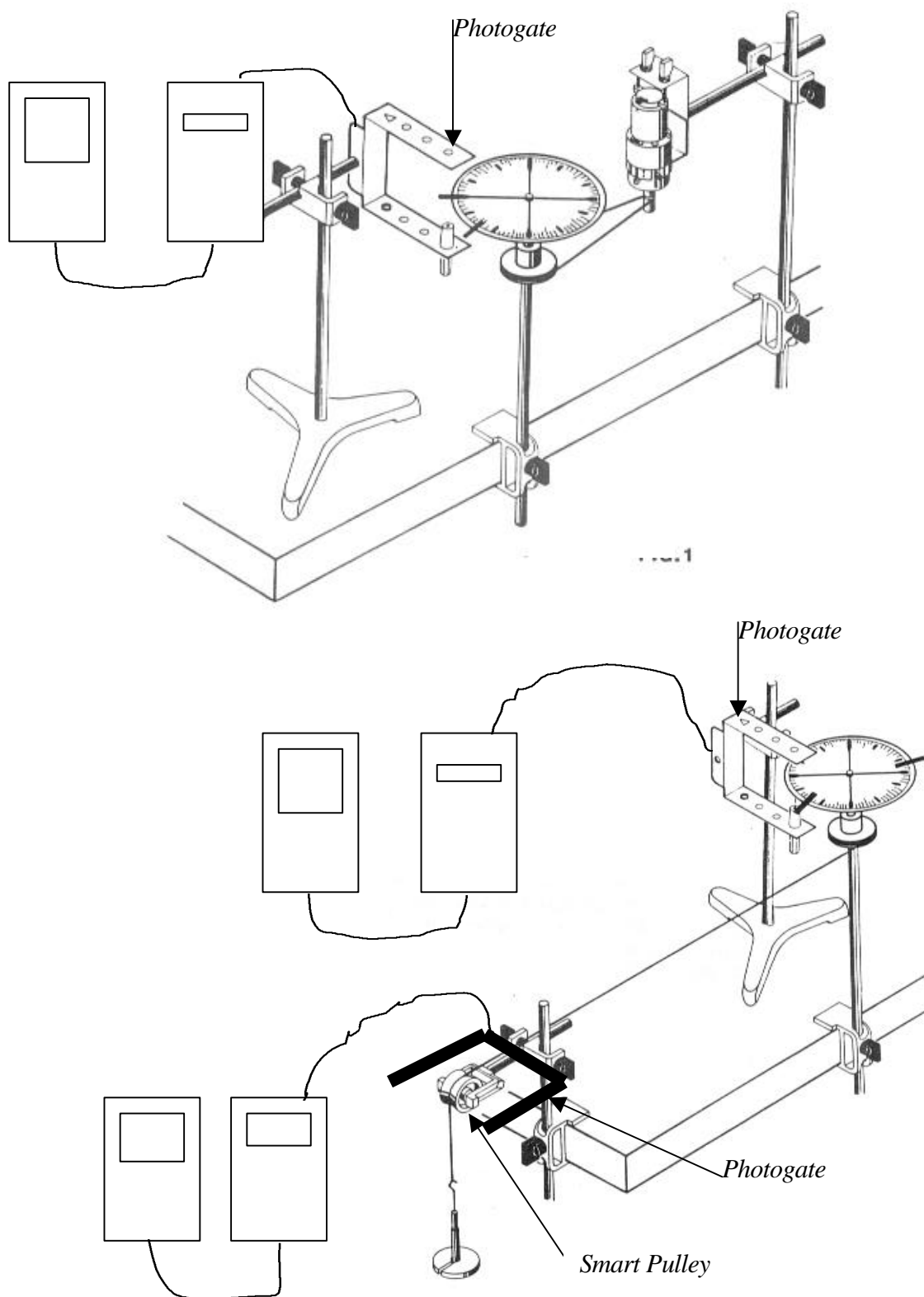
OBSERVACIONS:

ANNEX II: CONSTRUCCIÓ DEL PLA INCLINAT

ANNEX III: CONSTRUCCIÓ PER A L'ESTUDI DE *MOVIMENT CIRCULAR*

Important: el disc i porta en forma d'U amb cèl·lula fotoelèctrica serà substituït da pel sensor "Photogate"

ANNEX IV: OSCIL·LACIÓ AMB DUES MOLLES: CONSTRUCCIÓ ALTERNATIVA

